

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет історія та права

Кафедра історії України

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

СИЛАБУС

з навчальної дисципліни

“ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ”

Спеціальність:

015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

2020–2021 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початку кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Розробники силабуса:

Чорний О. В.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Вівсяна І. А.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Грінченко В. Г.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Козир І. А.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Мельничук К. С.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Проскурова С. В.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;
Токар Н. М.	– доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук.

Силабус розглянутий та затверджений на засіданні кафедри історії України

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Завідувач кафедри

доцент Чорний О. В.

1. Опис навчальної дисципліни “Історія та культура України”

Державотворчі процеси та розвиток культури в Україні мають тисячолітні традиції. Проте, нині український народ перебуває в умовах безкомпромісної боротьби за існування як нації, яка зробила свій цивілізаційний вибір. Його реалізація залежить від усвідомлення кожного з нас належності до великої європейської спільноти та ідентифікації українцями себе як окремої самодостатньої нації. Нині це залишається складним завданням, яке Україні не вдалося реалізувати за останні майже три десятиліття державної незалежності, а тому воно є одним з основних пріоритетів для збереження України як держави. Успіх його виконання – виховання і підготовка еліти українського народу, зокрема, майбутньої педагогічної еліти. Таким чином, підготовка висококваліфікованих учителів та водночас патріотів України, є нагальною потребою сучасної вищої школи.

Обсяг дисципліни	Галузь знань, спеціальності, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Загальна кількість годин – 90. Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність: 015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативна
		Рік підготовки
		1-й
		Семестр
		1-й або 2-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		14 год.
		Консультації
		–
		Самостійна робота
		56 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета навчальної дисципліни “Історія та культура України”:

- поглибити знання з історії та культури України;
- показати самотність українського народу, його історії та культури;
- сформувати у студентів бачення історії України та сприйняття її культури, як невід’ємної складової світового історичного процесу та світової культурної спадщини;
- виховувати патріотизм, відповідальність за майбутнє Батьківщини;
- спонукати майбутніх фахівців до активної наполегливої праці щодо розбудови і зміцнення держави Україна.

3. Завдання навчальної дисципліни “Історія та культура України”:

- проаналізувати етнічні й державотворчі процеси на території України, визначити умови формування та розвитку вітчизняної культури, як самотньої культури українців
- формувати уявлення про вітчизняну історію і культуру, як частину всесвітнього історичного та культурного процесу;
- допомогти студентам зрозуміти сучасність на основі аналізу минулого;
- сформувати навички наукової роботи з історико-культурними першоджерелами, різною науковою та навчальною літературою;
- сприяти формуванню шанобливого ставлення до вітчизняної історії та культури у поєднання з толерантним сприйняттям історії та культури народів, що проживають в Україні;
- на прикладі знакових історичних постатей (діячів мистецтва, літератури, науки, політики та інших напрямків) боротися з комплексом національної меншовартості, “малоросійства”;
- у ході вивчення курсу формувати у студентів громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції необхідні для практичної діяльності вчителя.

4. Компетентності:

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу суспільства та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК9. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
- ЗК11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем
- ФК12. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

- ФК13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

Програмні результати:

- ПРН1. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів
- ПРН3. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України
- ПРН23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.

5. Структура навчальної дисципліни “Історія та культура України”

Назви тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекцій	семінарських занять	самостійна робота	
				Підготовка до семінарських занять	Виконання завдань самостійної роботи
Тема 1. Вступ. Україна – європейська держава	4	2		–	2
Тема 2. Витоки України. Етнічна історія України	10	2	2	2	4
Тема 3. Русь та руська державна спадщина в історії України	10	2	2	2	4
Тема 4. Козацька доба в історії української державності	10	2	2	2	6
Тема 5. Відродження української державності: від ідеї до втілення (XIX ст. – 1917 – 1920 рр.)	14	4	2	2	6
Тема 6. Україна в умовах радянського тоталітарного режиму. Становлення сучасної української держави.	14	2	2	2	6
Тема 7. Періодизація та ключові тенденції розвитку культури України	14	4	2	2	6
Тема 8. Культурна спадщина України у світовому цивілізаційному контексті.	14	2	2	4	6
Усього годин:	90	20	14	16	40

6. Методичне забезпечення курсу “Історія та культура України”

Навчально-методичний комплекс з дисципліни “Історія та культура України” для неісторичних факультетів.

7. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль. Оцінювання активності і знань студентів здійснюється: під час усної або письмової перевірки домашнього завдання на семінарських заняттях, при підготовці доповідей, під час виступів у дискусіях.

Поточне оцінювання усних відповідей студентів на семінарських заняттях та самостійної роботи оцінюється у балах:

5 балів – студент вільно володіє програмовим матеріалом, логічно і творчо викладає його в усній чи письмовій формі; вміє узагальнювати матеріал, формулює власні висновки; відповідь є чіткою і завершеною.

4 бали – студент в цілому володіє програмовим матеріалом, при викладі його допускається незначних помилок; формулює висновки та власні оцінки, але в їхній аргументації допускає окремі недоліки.

3 бали – студент виявляє загальне розуміння та репродуктивно відтворює значну частину програмового матеріалу, порушує логіку викладу; мова спрощена і недостатньо фахова.

Суттєве доповнення, зроблене студентом на семінарському занятті, оцінюється в

2 бали. Уточнююче доповнення на семінарському занятті дозволяє заробити **1 бал.**

Конспект семінарського заняття з однієї теми оцінюється в **1 бал.**

0 балів – студент не володіє необхідним обсягом програмового матеріалу, не розпізнає історико-культурні явища і факти; не може правильно застосовувати відповідні спеціальні поняття або не підготувався до семінарського заняття.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання										Екзамен	Сума
Семінарські заняття								Самостійна робота			
СЗ № 1	СЗ № 2	СЗ № 3	СЗ № 4	СЗ № 5	СЗ № 6	СЗ № 7	СЗ № 8	Завдання 1	Завдання 2		
40 балів								10 балів	10 балів	40 балів	100 балів

9. Підсумковий контроль з курсу “Історія та культура України”

Екзаменаційна письмова робота за програмовим змістом в цілому з використанням комплексних екзаменаційних завдань.

При оцінці знань студентів враховується:

– розуміння студентами причинно-наслідкових зв’язків між різними явищами, уміння

- порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати, критично оцінювати відповідні факти;
- самостійність і креативність мислення;
 - використання різноманітних джерел, розуміння їхніх особливостей, уміння їх характеризувати й оцінювати;
 - логічність і завершеність викладу матеріалу, наявність аргументованих висновків і власних оцінок;
 - мовна і термінологічна грамотність.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю на семінарських заняттях, має право на його відпрацювання на консультаціях викладача (у строк визначений викладачем).

Студент, який отримав незадовільну оцінку (0 балів) на семінарських заняттях має право один раз відпрацювати її на консультаціях викладача (у строк визначений викладачем).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література до курсу “Історія та культура України”

БАЗОВА

Балушок В. «Давньоруська народність»: що насправді ховається за терміном? // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Випуск 20. – С. 72–83. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2011_20_7

Баран В. Д. Давні слов'яни / Серія «Україна крізь віки». – Т. 3. – К., 1998. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-41-8/966-7217-41-8.pdf>

Баран В. Д., Баран Я. В. Історичні витоки українського народу. – К., 2005. – Режим дост.: http://chtyvo.org.ua/authors/Baran_Volodymyr/Istorychni_vytoky_ukrainskoho_narodu/

Баран В. К., Даниленко В. М. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) / Серія «Україна крізь віки». – Т. 13. – К., 1999. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-24-8/966-7217-24-8.pdf>

Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті. – К., 2007. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?&id=2966>

Бойко О. Д. Історія України. Підручн. – К., 2002–2014. Видання 2002 р. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0Bx6y5oX26y1dMDlBaEFaVzJiZVE/view>

Борисенко В. Й. Курс української історії. З найдавніших часів до XX століття. – К., 1998.
Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Borysenko_Volodymyr/Kurs_ukrainskoi_istorii_Z_naidavnishykh_chasiv_do_XX_stolittia.pdf

Марочко В. Йосип Сталін — фельдмаршал Голодомору / Національний музей Голодомору-геноциду, Інститут дослідження Голодомору. – К.: Видавець Мельник М. Ю., 2020. – 104 с.

Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Від трипільців до кіборгів: Коротка істрія України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО", 2020. – 688 с.

Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/holob/hol.htm>.

Грабовський С., Ставрович С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995. – Режим доступу: <http://lib.sale/ucheniy-politicheskikh-istoriya/narisi-istoriji-ukrajinskogo-derjavotvorennia.html>.

Грицак Я. Парадокси незалежності. – Реж. дост: <https://www.obozrevatel.com/blogs/43816-paradoksi-nezalezhnosti-ukraini.htm>

Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття [Навчальний посібник]. – К., 1996. – Режим доступу: <http://uamoderna.com/biblioteka/hrytsak-naryse-istorii-ukrainy>

Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991. – Режим доступу: http://www.pseudology.org/Eneida/Grushevski_XhoTakiUrhainci2.pdf

Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996. – Реж. дост.: http://shron1.chtyvo.org.ua/Hurzhii_Oleksandr/Ukrainska_kozatska_derzhava_v_druhii_polovyni_XVIIIXVIII_st_kordony_naselennia_pravo.pdf

Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Боротьба за державу (XVI–XVII ст.). – К.: АРІЙ, 2020. – 368 с.

Залізняк Л. Л. Ранньосередньовічна версія походження українців. – Магістеріум. – 2011. – Вип. 45. Археологічні студії. – С. 5 – 13. – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/read/005273712d5b243a86b26>

Іванов В. М. Історія держави і права України: Підручник. – К., 2013. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/doc/IDPU_Ivanov.pdf

Іванова Л. Г., Іванченко Р. П. Громадівський рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: проблеми, ідеологія. – К., 1999. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Ivanchenko/Hromadivskyi_rukh_60kh_rr_XIX_st_v_Ukrani_problemy_ideolohiia/

Історія держави і права України: Академічний курс. У 2-х т. – Т. 1 / За ред. В.Я. Тація, А. Й. Рогожина. – К., 2000.

Історія України: нове бачення: У 2-х т. / В.Ф. Верстюк, О.В. Гарань, В.М. Даниленко та ін.; Під ред. В.А. Смолія. – Т. 2. – К., 1996. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/5-319-01365-5/5-319-01365-5.pdf>

Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В.А.Смолій (відп.ред.) та ін. – К., 2006. – Т. 1. – 2006. – Реж. доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-518-349-4/966-518-349-4.pdf>

Історія української культури / За загальною редакцією І. Крип'якевича. – К., 1994. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/krypcult/krcult.htm>

Історія української культури: У 5-ти т. – Т. 2. Українська культура XIII – першої полов. XVII ст. / Александрович В.С., Балусок В.Г. та ін. – К., 2001 – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>

Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. – К., 2015. – Режим доступу: http://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/rafalskyi_kultura_192.pdf

Касьянов Г. Незгодні: Українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х ро-ків. – К., 1995. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/5-325-00704-1/5-325-00704-1.pdf>

Кириченко Ю. Т. Концепції етногенезу українського народу в історичних інтерпретаціях //

Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 107. – С. 125 - 128. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_107_31

Колесник І. Глобальна історія. Історія понять / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2019. – 348 с.

Кульчицький В. С., Настюк М. І., Тищик Б. Й. Історія держави і права України. – Львів: Світ, 1996.

Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) / Серія «Україна крізь віки». – Т. 11. – К., 1999. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-48-5/966-7217-48-5.pdf>

Кульчицький С., Якубова Л. Триста років самотності: український Донбас у пошуках смислів і Батьківщини. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. – К.: ТОВ "Видавництво "Кліо", 2019. – 720 с.

Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За редакцією А. Яртіся та В. Мельника. – Львів, 2005. – Реж. дост.: <http://readbookz.com/books/210.html>

Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / Серія «Україна крізь віки». – Т. 14. – К., 2000. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Lytvyn_Volodymyr/Ukraine_na_mezhi_tysiacholit_1991_2000_rr.pdf

Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. – К., 2000. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/lytv/lyt.htm>

Макаров А. М. Світло українського бароко. – К., 1994. – Режим доступу: http://uartlib.org/downloads/BarokoLight_uartlib.org.pdf

Макарчук С. А. Етнографія України: Навч. посібник. – Львів, 2004. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu/part5/502.htm

Мельник Л. Г. Боротьба за українську державність (XVII ст.). – К., 1995.

Микитась В. Л. Давньоукраїнські студенти і професори. – К., 1994. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/mykytas/myk.htm>

Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов / Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». – К., 2001. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/pivtorak/pivt.htm>

Політична історія України: Посібник для студентів вищих навч. закладів / За ред. В. І. Танцюри – К., 2001. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/235-politichna-storya-ukrani-tantsyura-v-.html>

Пономарьов А. Етнічність та етнічна історія України. – Режим доступу: <http://ethnography.national.org.ua/book1/index.html>

Попович М. В. Нариси історії культури України. – К., 1998. – Режим доступу: <http://litorys.org.ua/porovyuch/narys.htm>

Попович М. В. Червоне століття. – К., 2005. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-505-123-7/966-505-123-7.pdf>

Рубльов О. С., Рєснт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / Серія «Україна крізь віки». – Т. 10. – К., 1999 – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Rublov_Oleksandr/Ukrainski_vyzvolni_zmahannia_1917-1921_rr/

Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / Серія «Україна крізь віки». – Т. 6. – К., 1998. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-56-6/966-7217-56-6.pdf>

Сарбей В. Г. Національне відродження України / Серія «Україна крізь віки». – Т. 9. – К., 1999. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-11-6/966-7217-11-6.pdf>

Сидор О. Ф. Бароко в українському живопису // Українське бароко та європейський контекст... – С. 173–183. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=6176>

Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) / Серія «Україна крізь віки». – Т. 7. – К., 1999. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-18-3/966-7217-18-3.pdf>

Софронова Л. О. Український театр бароко та християнські культурні традиції // Українське бароко та європейський контекст... – С. 198–203. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/view.html?id=6176>

Толочко О. П., Толочко П. П. Київська Русь / Серія «Україна крізь віки». – Т. 4. – К., 1998. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-50-7/966-7217-50-7.pdf>.

Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. – К., 2003. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000716>

Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.

Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури: Навч. посіб. – К., 2006. – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ISTORIA_Ukr_kul_2006.pdf

Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1997. – Режим доступу: <http://you-books.com/book/N-Yakovenko/Naris-istorii-Ukraini-z-najdavnishih-chasiv-do-kin>.

Якубова Л. Євразійський розлам. Україна в добу гібридних викликів. – К.: ТОВ "Видавництво "Кліо", 2019. – 392 с.

Якубова Л. Д. Тенденції етнокультурного життя УСРР у контексті коренізації (1924–1935 рр.) // Укр. іст. журн. – 2006. – № 2. – С. 74–88. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/2/7.pdf>

Яневський Д. Б. Політичні системи України 1917–1920 рр. Спроби творення і причини поразки. – Автореф. дис.. на здобуття наук.ступ. доктора іст.наук. – К., 2008. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...

11. Інформаційні ресурси

<http://litopys.org.ua/>

<http://litopys.kiev.ua/>

<http://www.cossackdom.com/>

<http://www.history.org.ua/>

<http://www.human-culture.com/history/>

<http://www.nbuv.gov.ua/>

<http://www.studentbooks.com.ua/>

12. Програмові питання до екзамену з “Історії та культури України”

1. Предмет, мета та завдання курсу “Історія та культура України”.
2. Україна – наша держава: геополітичне становище, конституційний лад, національна символіка.
3. Україна у світовому співтоваристві. Українська діаспора.
4. Сучасна періодизація історії України.
5. Автохтонні процеси та міграції у давній історії України.
6. Етногенез українців.
7. Формування території та етнічного складу населення України.
8. Історико-етнографічні регіони України.
9. Витоки слов'янства. Походження українців. Утвердження назви “Україна”.
10. Етнографічні особливості та характерні риси етнічної культури і ментальності українських етнографічних груп.
11. Національні меншини в Україні. Особливості розвитку національних культур.
12. Становлення державності у східних слов'ян. Виникнення держави Русь.

13. Державно-політичний устрій Київської Русі.
14. Стосунки Давньої Русі з європейськими державами.
15. Динаміка державницьких процесів на руських землях (IX – середина XIV ст.).
16. Входження українських земель до складу інших держав. Еволюція державно-політичного устрою Русі-України у середині XIV – XVI ст.
17. Українських землі у складі Великого князівства Литовського: від державної автономії до статусу внутрішньої колонії.
18. Люблінська унія та її суспільно-політичні наслідки для України-Руси.
19. Запорізька Січ – військово-політичне об'єднання козаків.
20. Становлення української козацької держави у ході Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
21. Політико-правовий статус козацької держави у роки Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
22. Козацька держава Гетьманщина між Річчю Посполитою, Московією та Османською імперією у другій половині XVII ст.
23. Формування козацької державницької моделі на Запорізькій Січі.
24. Трагедія Руїни в історії української державності.
25. Альтернативи державотворення у 1918 – 1920 рр.
26. Формування національної ідеї та державницькі проекти української еліти у XIX ст.
27. Політизація суспільних рухів на території України на початку XX ст.
28. «Хто такі українці та чого вони хочуть?» в революції 1917 р.
29. Українська національна революція та відродження української держави (березень 1917 – січень 1918 рр.).
30. Боротьба за українську державність (1918 – 1920 рр.).
31. Уроки державницьких процесів 1917 – 1920 рр.
32. Еволюція радянського політичного режиму. Національна політика в УРСР.
33. Формування СРСР як тоталітарної моделі держави. Статус України: формальний та фактичний.
34. Особливості «перебудовчих» процесів в Україні.
35. Проголошення незалежності України: передумови, юридичне оформлення, розбудова державних інституцій.
36. Демократичний вибір України: вплив традицій та європейські зразки.
37. Сучасні виклики на шляху утвердження української держави.
38. Культурний розвиток на території України від найдавніших часів до раннього Середньовіччя.
39. Культура України в епоху зрілого і пізнього європейського Середньовіччя (кінець IX – XV ст.).
40. Поширення ренесансно-реформаційних ідей в Україні. Зачинателі української гуманістичної культури. Діяльність Острозького та Лаврського культурно-освітніх осередків.
41. Братський рух і полемічна література в Україні.
42. Особливості розвитку художньої культури України (архітектура і образотворче мистецтво, музичне і театральне мистецтво) XVI – першої половини XVII ст.
43. Українська культура в період Раннього Нового часу (XVI – XVIII ст.).

44. Феномен української козацької культури, її «хімерний» бароковий характер.
45. Розвиток освіти і наукових знань. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
46. Особливості та яскраві прояви барокового стилю в архітектурі і образотворчому мистецтві України.
47. Національний варіант бароко в літературі, театрі і музиці.
48. Культура України в добу модернізації та національного відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).
49. Українська культура новітнього часу (XX – початок XXI ст.).
50. «Червоний ренесанс»: українізація 1920-х рр. і культурне будівництво в радянській Україні.
51. Вітчизняна культура в умовах утвердження тоталітаризму 1930-х рр. «Розстріляне українське відродження».
52. Українська культура в період деєталінізації (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х рр.). Шієдєсятники.
53. Інтелектуальна еліта України у світі: минуле та сучасність.
54. Внесок України у світову художню культуру.
55. Світова спадщина ЮНЕСКО в Україні.